

בס"ד. שיחת ט' טבת* ה'תשי"א.

— לאחר תפלת מנחה —

בלתי מוגה

א. "סיום" — קשור עם ענין של שמחה, ובנדו"ד — ה"סיום" דאמירת קדיש במשך י"א חודש להסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ'. ויש לבאר תוכן הענין דסיום אמירת הקדיש — בהקדם הסיפור אודות כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע², שהוסיף יום אחד באמירת קדיש די"א חודש, ואח"כ הצטער והתחרט על זה, שמזה מובן גדול הדיוק בסיום אמירת הקדיש (שלא להוסיף אפילו יום אחד).

ולכאורה דרוש ביאור והסבר:

הטעם שמפסיקים לומר קדיש לאחר י"א חודש, הוא, לפי שאמירת הקדיש היא בשביל לסייע לנשמה בהדין ומשפט ולהקל העונש כו', וכיון ש"משפט רשע י"ב חודש", אומרים קדיש רק י"א חודש, "שלא יעשו אביהם ואמם רשעים"³, היינו, שאמירת קדיש י"ב חודש היא זלזול עבור הנפטר שמחשיבים אותו לרשע. אבל, "מי שיודע באביו ואמו שהיו רשעים מאותם שנדונים י"ב חודש, ראוי ומחוייב שיאמר קדיש י"ב חודש"⁴.

ולכאורה, כיון ש"מדה טובה מרובה ממדת פורענות"⁵, הרי, כשם שיש שינוי בדין אמירת קדיש ב"מי שיודע . . שהיו רשעים כו'", ה" צ"ל שינוי בדין אמירת קדיש גם כשיודעים שהנפטר הוא צדיק, ולא שייך אצלו משפט עונש ח"ו — שלא יאמרו קדיש בכלל?

וההסברה בזה — ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל⁶ שאמירת הקדיש היא (לא רק בשביל להקל הדין ומשפט והעונש, אלא גם) בשביל עליית הנשמה מדרגא לדרגא בגן עדן גופא, ולכן אומרים קדיש גם בשבת, שאז לא שייך הטעם להקל הדין ומשפט והעונש כיון שבשבת אין דין ומשפט

(4) פתחי תשובה שם. וראה סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 175. וש"נ.

(5) יומא עו, א. וש"נ.

(6) שער הכוונות ענין הקדיש. פע"ח שער

הקדשים ס"פ בהגהה. סידור האריז"ל קודם עלינו. הובא בשו"ת ברכה יו"ד שם.

(* יום סיום י"א חודש דאמירת הקדיש לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע.

(1) ראה גם שיחת ש"פ ויגש ס"ט ואילך (לעיל ע' 159 ואילך).

(2) ראה גם מכתב ט' טבת שנה זו (אג"ק ח"ד ע' קז) בהערות.

(3) רמ"א יו"ד סו"ס שעו.

למעלה, ועכצ"ל שאמירת הקדיש בשבת היא בשביל העליות בגן עדן, ומזה מובן גם בנוגע לאמירת קדיש על הסתלקות של צדיק, שקשורה עם העליות מדרגא לדרגא בגן עדן גופא.

ועפ"ז נשאלת השאלה לאיך גיסא: מהו הדיוק להפסיק באמירת הקדיש אחר י"א חודש, ולהקפיד שלא להוסיף אפילו יום אחד, ועד שכ"ק אדנ"ע הצטער על אמירת קדיש יום נוסף — למה יגרע אמירת קדיש לאחרי י"א חודש מאמירת קדיש ביום השבת שעל ידו נעשית העליות בגן עדן?

ב. ויש לומר הביאור בזה:

יש חילוק בין העליות שבמשך י"א חודש לעליות שלאח"ז — שהעליות במשך י"א חודש הם בדרגא כזו שבה יכולים לפעול ע"י דיבור (אמירת הקדיש), משא"כ העליות שלאחרי י"א חודש הם בדרגא נעלית יותר שבה אי-אפשר לפעול ע"י דיבור, כיון שהדיבור אינו בערך לדרגא זו.

דוגמא לדבר — החילוק שבין תפילין של יד לתפילין של ראש, שאמירת הברכה היא על תפילין של יד, ואילו על תפילין של ראש אין מברכים ברכה מיוחדת, כיון שהמשכה ע"י תפילין של ראש היא מדרגא נעלית יותר שאי-אפשר להמשיכה ע"י דיבור.

ועפ"ז יש לבאר הטעם שכ"ק אדנ"ע הצטער על שהוסיף יום א' באמירת קדיש — כי, לגבי העלי' לדרגא כזו שבה אין ערך לדיבור, נחשבת אמירת הקדיש (עלי' שנעשית ע"י דיבור) כזלזול!

ג. אמנם, ע"פ האמור שאין אומרים קדיש לאחרי י"א חודש כיון שהעליות הם בדרגא שלמעלה מהמשכה ע"י הדיבור — צריך להבין מהו הטעם דאמירת קדיש ביום היאָרצייט?

[ולהעיר, שיש דעה שלא לומר קדיש ביום היאָרצייט⁸, אבל, דעה זו לא נתקבלה בתפוצות ישראל, שנוהגין לומר קדיש ביום היאָרצייט].
ויש לומר הביאור בזה:

ידוע החילוק שבין כל הימים טובים לפורים (וחנוכה) — שכל הימים טובים אסורים בעשיית מלאכה מפני שהגילוי אלקות שנמשך בהם

(8) ראה ס' כל בו (על אבילות) פ"ה ס"ד אות טו בהערות. וש"נ.

(7) ראה תו"א שמות נב, סע"ב. אג"ק ח"ב ס"ע נה ואילך.

(9) ראה תו"א מג"א צט, ד ואילך. ובכ"מ.

אינו יכול לבוא ולהתגלות בעובדין דחול, משא"כ בפורים (וחנוכה) נמשך אור וגילוי נעלה ביותר שאינו מוגבל כלל, ולכן יכול לבוא בהמשכה וגילוי גם בעובדין דחול.

ועד"ז י"ל בנדו"ד:

ביום היארצייט העלי' היא לדרגא נעלית עוד יותר (למעלה מהעליות שלאחרי י"א חודש) עד לתכלית העילוי, כידוע שביום היארצייט חוזרים וניעורים כל הענינים דיום (ורגע) ההסתלקות, שאז מתעלים "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו" בתכלית העילוי¹⁰, וכמבואר בסידור שער הל"ג בעומר¹¹ שהעלי' היא "לתחילת וראש כל המדרגות שלו .. שרש שרשו ברום המעלות במדריגה היותר עליונה למעלה מעלה".

ומצד גודל מעלת העלי' לדרגא הכי נעלית, ה"ז נמשך ומתגלה למטה — כמבואר בסידור שם ש"אור היותר עליון לא יוכל לבוא בגילוי כ"א ביותר תחתון", שזהו"ע ל"ג בעומר, ש"הוא מדריגה היותר תחתונה .. הוד שבהוד .. ובו דוקא נעוץ בחי' היותר תחילה כו".

ויש לומר, שענין זה מודגש ביותר אצל צדיק שכל ימי חייו עסק בהמשכת ענינים הכי נעלים גם בדברים פשוטים ביותר.

ועפ"ז יש לבאר הטעם דאמירת הקדיש ביום היארצייט — כיון שהעלי' לדרגא הכי נעלית שנמשכת ומתגלה למטה, נעשית גם ע"י פעולת המטה, שזהו"ע דאמירת הקדיש בדיבור.

ד. ונמצא, שהזמן שלאחרי י"א חודש ולפני היארצייט (חודש הי"ב) הוא זמן ממוצע:

עליות הנשמה בזמן זה הם למעלה מענין הדיבור (דלא כהעליות די"א חודש דאמירת הקדיש שנעשים ע"י הדיבור), אבל, עדיין אין זה למעלה מעלה ביותר עד כדי כך שתוכל להיות העלי' ע"י הדיבור למטה (דלא כהעליות דהיארצייט שמצד גודל מעלתן נעשים ע"י הדיבור למטה).

ויש לומר, שענין זה הוא (לא רק בנוגע להפעולה דעליית הנשמה ע"י הדיבור למטה, אלא) גם בנוגע להגילוי וההמשכה למטה — שבזמן זה (הממוצע) עיקר ההמשכה היא בנוגע לענינים רוחניים, אהבה ויראה כו', ולא כ"כ בנוגע לענינים גשמיים.

אמנם, חילוקים הנ"ל בנוגע לפעולת הדיבור הם בנוגע להמשפיע,

11) דש, סע"ב ואילך.

10) ראה תניא אגה"ק סז"ך-יכ"ח.

אבל בנוגע להמקבלים, הרי, גם בזמן הממוצע שאינם יכולים לפעול ע"י הדיבור (אמירת הקדיש), צריכים הם לעשות "כלים" לקבל את כל ההמשכות, הן ההמשכות שנמשכו במשך ה"א חודש, הן ההמשכות שלאחרי ה"א חודש עד היאָרצייט, והן ההמשכות שבהיאָרצייט ובכל משך הזמן שלאח"ז.

ה. ישנם השואלים: מי הוא זה שיש בכחו להתלוות ו"לרוץ" אחר הרבי בעליותיו בעילוי אחר עילוי?!

וכפי שרואים בגשמיות — שאדם ההולך לאט יכולים להתלוות אליו ולילך עמו, אבל כשמתחיל לילך במהירות צריכים להתייגע כדי להמשיך בהליכה עמו, וכשמתחיל לרוץ צריכים ליגיעה גדולה יותר, וכשמוסיף במרוצה גדולה אזי צריכים כחות גדולים ביותר כדי לרוץ אחריו.

ודוגמתו בנמשל — בנוגע להליכה באורחותיו של הרבי: אם בחיים חיותו בעלמא דין לא היו יכולים להתלוות ו"לרוץ" אחריו — לאחרי הסתלקותו, שאינו מוגבל בהגבלות הגוף¹², על אחת כמה וכמה שאי־אפשר להתלוות ו"לרוץ" אחריו.

והמענה לזה — ע"פ מארז"ל¹³ "אדם מקדש עצמו מעט למטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה"¹⁴:

כאן למטה מספיק מעט בשביל לקבל הרבה מלמעלה, וכמבואר באגה"ת¹⁵ המשל מ"הילוך והעתקת הצל בארץ טפח לפי הילוך גלגל השמש ברקיע אלפים מילין".

ומזה מובן גם בנוגע להליכה באורחותיו של הרבי — שכאשר הולך מעט בעבודתו למטה ("מקדש עצמו מעט למטה", כולל גם "למטה" של האדם) אזי נותנים לו מלמעלה כחות נעלים ("מקדשין אותו הרבה מלמעלה") להתלוות אל הרבי בעליותיו למעלה, ולקבל כל ההמשכות שנמשכים מלמעלה.

14) ראה גם המשך תרס"ו ע' רסה.
15) פרק יב.

12) ראה תניא אגה"ק ביאור לסי' ז"ך.
13) ראה יומא לט, רע"א. תניא ספכ"ז.